

Nooit meer bedelen om geld voor natuurbeleid

Op de bankrekening van het Nationaal Groenfonds staat eindelijk geld. Het Groenfonds kan beginnen met zijn kassierstaak en nieuwe geldbronnen aanboren. Geld als smeermiddel voor natuurbeleid en landinrichting. Landbouw en natuurbescherming zijn blij, want dankzij het Groenfonds kan de ecologische hoofdstructuur waarschijnlijk binnen de geplande termijn worden gerealiseerd.

door BINNE KEULEN

'Van woorden naar daden' heeft het gloednieuwe werkplan als titel meegekregen. Het is het motto voor de komende jaren: het Nationaal Groenfonds gaat eindelijk doen waarvoor het is opgericht. Het bestuur wil tegelijk afscheid nemen van een periode dat er veel gepraat werd en het Groenfonds bleef steken in goede bedoelingen. Bijna twee jaar lang bestond het fonds alleen op papier. De bankrekening bleef leeg.

Vanaf 1 januari dit jaar is het Groenfonds operationeel geworden. Sindsdien zit er ook geld in, bedoeld voor investeringen in de groene ruimte. Al het geld dat het rijk voorheen uitgaf aan landinrichting, natuurprojecten en aankoop van grond voor natuur, gaat voortaan in de pot. Bovendien kan het Groenfonds geld lenen op de kapitaalmarkt. Dit jaar stopt het ministerie van Landbouw 465 miljoen gulden in het fonds. Het eerste kwart is inmiddels gestort.

Landbouw en natuurbescherming kunnen dan ook opgelucht adem halen. Want het lijkt erop dat de ecologische hoofdstructuur toch binnen de geplande termijn van 25 jaar (1994-2018) kan worden gerealiseerd. Zonder dat jaarlijks bij het rijk (vergeefs) om geld hoeft te worden gebedeld.

"Als je iets niet kunt betalen, moet je het ambitieniveau verlagen", reageerde een geprikkelde Albert Barlagan eind 1994. De vice-voorzitter van de Centrale Landinrichtingscommissie (CLC) ergerde zich aan het feit dat landinrichtingspro-

jecten door geldgebrek vertraging opliepen. Boeren boden hun grond te koop aan, maar er was domweg voor dat jaar geld meer.

Een half jaar later trok een bonte coalitie van Natuurmonumenten, Natuur en Milieu en Landbouwschap aan de bel bij landbouwminister Van Aartsen. "Het thans ontstane stuwmeer bij de aankoop van gronden moet weggewerkt worden. Zo niet, dan stagneert de begrenzing van de aankoopgebieden omdat belanghebbenden in zo'n gebied niet meer kunnen werken en het draagvlak (...) wegvalt", schreven ze in een brandbrief.

Eén pot

Die problemen lijken nu voorbij. In de eerste plaats zijn alle middelen nu in één pot bijeen gebracht. Anders dan voorheen is het mogelijk om, bij een groot aanbod van grond, een voorschot te nemen op het begrote budget voor het daaropvolgende jaar. Een eventueel overschot vloeit niet meer terug naar de staatskas.

Het is vooral de mogelijkheid om extra geld te lenen op de kapitaalmarkt, die landbouw en natuurbescherming tevreden stemmen. De provincies, die voor een deel de zeggenschap over het Groenfonds hebben, beschikken jaarlijks over 25 miljoen gulden voor rente en aflossing. Bij de huidige rentestand is dat goed voor een lening van zeker driehonderd miljoen gulden. Daarmee kan een groot deel van het begrotingsgat van bijna een half miljard worden gedicht. Aankoop en inrichting van 150.000

Secretaris Roelof Balk van het Nationaal Groenfonds.

Foto Axiexpress

hectare nieuwe natuur kost over 25 jaar 6,5 miljard gulden. Daarvan wordt ruim zes miljard gedekt door begrotingsmiddelen.

Ook de Dienst Landinrichting en Beheer Landbouwgronden (LBL) is blij met het Groenfonds. "Het is dé oplossing voor het probleem waar we al een paar jaar mee kampen, namelijk een aanbod van grond dat groter is dan het budget. Noodgedwongen moet je dan de grondverweving tijdelijk op laag pitje zetten" stelt Ad de Schutter, verantwoordelijk voor de grondaankopen bij BBL. "Boeren verkopen hun grond aan een ander en landinrichtingsprojecten lopen vertraging op. We kunnen nu veel flexibeler werken."

1993 en 1994 zijn wat dat betreft aansprekende voorbeelden. Halverwege de jaren was LBL al zo'n beetje door zijn geld heen. Enkele duizenden

hectares konden niet worden gekocht.

In de planning voor 1996 heeft LBL alvast rekening gehouden met de extra die het Groenfonds biedt. De begroting voor aankopen binnen landinrichtingsprojecten is met bijna 22 miljoen gulden worden opgeschroefd tot 120 miljoen gulden. Van de 81 miljoen gulden voor natuur en landschap is vier miljoen Groenfondsgeld.

Dat geld wordt verdiend en beheerd op een kasteel in Hoevelaken. Daar zetelt Groenfondssecretaris Roelof Balk. Het eigenlijke bankierswerk is uitbesteed aan Bouwfonds Fondsenbeheer, bij wie het Groenfonds is ingetrokken.

Naast het beheer over de zes miljard aan begrotingsgeld, ziet Balk het als zijn taak een gat van zo'n vierhonderd miljoen gulden te dichten en de uitvoering van het Structuur-

schema Groene Ruimte waar mogelijk te versnellen. Dat kan door geld te lenen, door financiering op maat en door fondsenwerving.

De kassierstaak is kwalitatief de belangrijkste, zo is te lezen in het werkplan (maart 1996). Het Groenfonds krijgt in de eerste plaats het beheer over de begrotingsmiddelen van het ministerie van Landbouw, dit jaar dus 465 miljoen gulden. Daarnaast hoopt Balk op geld van de provincies dat zij tijdelijk bij het Groenfonds willen 'parkeren'. Het gaat hier om geld dat de provincies hebben gereserveerd voor natuur, landschapsbeleid en landinrichting. Twee provincies hebben al geld op de rekening van het Groenfonds gestort.

De zogeheten compensatievormen de derde geldstroom. In het Structuurschema Groene Ruimte is vastgelegd dat ruimtelijke ingrepen

in waardevolle natuur-, bos- of recreatiegebieden moeten worden hersteld of gecompenseerd. Dat laatste kan ook financieel, waarbij het geld later elders wordt gebruikt voor de financiering van vervangende natuur.

De ministeries van Vrom en Economische Zaken hebben al vijftien miljoen in het Groenfonds gestort, voor de uitbreiding van luchthaven Schiphol. Denkbaar is ook dat het geld dat aanvankelijk zou worden uitgetrokken voor ontpolering en binnendijkse natuur langs de Westerschelde, nu naar het Groenfonds gaat. Het gaat om een bedrag van enkele tientallen miljoenen.

Het Bestuurlijk Overleg Westerschelde zag eind vorig maand af van natuurcompensatie langs de rivier, na heftig verzet van de bevolking. Dit had de natuur moeten compenseren die verloren gaat bij de uitdieping van de Westerschelde. Andere grote infrastructuure werken, zoals de Betuwe-spoorlijn en de Hoge Snelheidslijn (HSL), zullen waarschijnlijk ook miljoenen opleveren.

Beleggingsfondsen

Met al dit geld is weer extra geld te maken. Balk: "Door alle geldstromen te bundelen zijn wij interessant voor beleggingsfondsen en banken. Wij kunnen gunstiger condities bedingen dan wanneer je met kleinere bedragen aan komt zetten. Daarnaast willen wij maatwerk leveren voor onze klanten. Als zij dat willen, zullen wij met de bank afspraken maken over de besteding van het ingebrachte geld. Bijvoorbeeld uitsluitend voor duurzame doeleinden."

Na de kassierstaak is het afsluiten van leningen de belangrijkste taak van het Groenfonds. Op verzoek van de gezamenlijke provincies leende het Groenfonds eind vorig jaar al-

vast 35 miljoen gulden op de kapitaalmarkt. Want evenals in 1993 en 1994 had de dienst LBL ook in '95 te weinig geld om alle aangeboden grond te kunnen kopen. Een groot deel van het geleende geld ging naar de uiterwaarden. Die worden de eerstkomende jaren aangekocht voor natuurontwikkeling. De klei wordt weer gebruikt voor de versterking van de rivierdijken.

Fondsenwerving is de derde kerntaak van het Groenfonds. Het fonds gaat op zoek naar mogelijkheden om via sponsoring extra geld voor groene investeringen binnen te halen. Sponsoring is een gevoelig onderwerp. "We moeten oppassen geen geld aan te trekken dat normaal naar organisaties als Natuurmonumenten of de provinciale landschappen zou gaan. Dan vissen we in dezelfde vijver. We zullen nieuwe dingen moeten bedenken", aldus Balk. Ideeën zijn er genoeg, maar daarover wil hij niets kwijt.

Zeker is in elk geval dat er voorlopig geen loterij meer komt. De provincie Noord-Holland riep in 1995 de Stichting Nationale Groenfondsloterij in het leven. Door de verkoop van loten zouden miljoenen voor extra natuur verdiend kunnen worden, was het idee. De loterij mislukte vorig jaar en de provincie bleef zitten met een schuld van 1,9 miljoen gulden. "Dat idee staat voorlopig in de ijskast", stelt Balk.

De Schutter van LBL wil niet wachten op eventuele sponsorgelden. LBL is dankzij het Groenfonds inmiddels begonnen met een inhaaloperatie. In een aantal landinrichtingsprojecten waar de dienst de afgelopen jaren weinig kon kopen, rammelt nu weer de zak met geld. LBL gaat daar weer actief de markt op. "Wanneer je je niet meldt, weten boeren nauwelijks nog dat wij gronden willen verwerven."